

Stockholm den 8 februari 2023

R-2022/2536

Till Klimat- och näringslivsdepartementet

M2022/02272

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 8 december 2022 beretts tillfälle att yttra sig över promemorian Ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamheter.

Sammanfattning

Advokatsamfundet har ingen erinran mot förslaget avseende möjlighet till förlängning av arbetstiden, men anser att bestämmelsen bör utformas generellt och inte endast avse verksamheter som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse. Vidare bör det tydliggöras att en omprövning endast ska avse villkoren för tillståndet och inte tillståndet som sådant. Advokatsamfundet ser inte skäl att förlänga tiden för anspråk på oförutsedd skada på det sätt som föreslås och avstyrker förslaget i denna del. Skälen för Advokatsamfundets ställningstagande utvecklas närmare nedan.

Synpunkter

Förlängd arbetstid

Det framgår att förslaget till ändring är föranlett av ansökan från Svensk Kärnbränslehantering (SKB) om tillstånd till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Såsom förslaget är utformat kommer det dock ha en generell tillämpbarhet, dock endast såvitt avser sådana verksamheter som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse och som av särskilda skäl inte kan avslutas inom tio år.

Advokatsamfundet kan konstatera att frågan om begränsningen av arbetstiden och den problematik detta kan innebära, vilket också noteras i promemorian, inte enbart är kopplad till vissa särskilda verksamheter, utan uppkommer i flera sammanhang, exempelvis i fråga om täktverksamheter med grundvattenbortledning, utbyggnad av infrastruktur som innefattar vattenverksamhet m.m. En möjlighet för prövningsmyndigheten att i särskilda fall kunna förlänga arbetstiden för tillståndet är således mycket angelägen. Däremot ser inte Advokatsamfundet skäl till att möjligheten till en längre arbetstid än tio år endast ska gälla verksamheter ”som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse”. Enligt Advokatsamfundet bör det vara tillräckligt att det ska vara fråga om ”särskilda skäl” för att en längre arbetstid ska kunna föreskrivas. Det framstår som olämpligt och onödigt att begränsa domstolens prövning genom ett sådant tillägg i lagtext och det torde vara fullt möjligt för prövningsmyndigheten att bedöma om särskilda skäl föreligger med hänsyn till den aktuella verksamheten, särskilt som det redan framgår att en längre arbetstid än tio år utgör ett undantag. Rekvisitetet ”väsentligt samhällsintresse” riskerar att såväl onödigt begränsa bestämmelsens tillämpning som föranleda onödiga tolkningsproblem och skapar därmed osäkerhet i fråga om vilka verksamheter som kan falla under bestämmelsens tillämpning. Olika samhällsintressens betydelse kan också variera över tid. Hur dessa ska värderas vid varje given tidpunkt är en politisk snarare än en rättslig fråga. Rimligen är det även så att förhållandena i det enskilda fallet måste tillåtas ha viss betydelse för bedömning av arbetstidens längd. Den påverkan på allmänna eller enskilda intressen som verksamheten innebär bör också tillmätas betydelse.

Omprövning

I 24 kap. 13 a § anges att tillståndshavaren ska ”ansöka om omprövning av tillståndet i den del tillståndet avser återstående arbeten för vattenverksamhet”. Det framgår av kommentaren till bestämmelsen att det är fråga om omprövning av villkoren för den återstående delen av den tillståndsgivna vattenverksamheten. Advokatsamfundet anser att det vore lämpligt att detta också framgår av själva bestämmelsen, så att det blir tydligt att det inte är fråga om en ny *tillåtlighetsprövning*. Förslagsvis enligt följande: ”ansöka om omprövning av villkoren för tillståndet i den del som avser återstående arbeten för vattenverksamhet”.

Ersättning för oförutsedd skada

Promemorian innehåller även ett förslag till ändring av bestämmelsen rörande anspråk på oförutsedd skada. Syftet med ändringen samt den föreslagna nya lydelsen av 18 a § miljöbalken är dock oklar och bestämmelsen riskerar att kunna tolkas motsatsvis på ett olyckligt sätt. Advokatsamfundet avstyrker ändring av 24 kap. 18 §.

Redan idag finns möjlighet att framställa anspråk på ersättning för oförutsedd skada som sträcker sig tjugo år från utgången av arbetstiden. Någon ändring behövs således inte för att möjliggöra detta. Vidare finns det inte heller idag några hinder mot att framställa ett sådant ersättningskrav redan före utgången av arbetstiden. Den nya formuleringen av andra stycket i 18 § a kan således felaktigt tolkas som att det inte skulle vara möjligt att framställa anspråk före arbetstidens utgång för det fall arbetstiden är kortare än tio år, vilket inte framstår som en lämplig eller ändamålsenlig ordning. Detta skulle inte heller vara önskvärt från vare sig tillståndshavarens eller den skadelidandes sida. Om ett tydliggörande av detta behövs skulle tillägget kunna göras generellt i nuvarande lydelse av 24 kap. 18 § miljöbalken. För det fall en ändring av bestämmelsen ändå skulle ske, bör formuleringen i första och andra stycket i 24 kap. 18 a § utformas på ett enhetligt sätt, jfr. att det i andra stycket anges "senast" tjugo år efter arbetstidens utgång, medan det i första stycket anges "inom".

Tillägget rörande reglering av samma skada framstår som mycket tveksamt ur ett rättssäkerhetsperspektiv, då det ger intryck av att det kan vara fråga om att samma skada (i omfattning) kan värderas på nytt i ekonomiska termer. Vad det torde vara fråga om är snarare att en skada kan ha underskattats i dess omfattning. I ett sådant fall är det emellertid inte fråga om samma skada utan om en ny skada. Utan ytterligare förtydligande kring detta, dvs. att det inte är fråga om att värderingen av skadan ska prövas på nytt, avstyrker Advokatsamfundet det föreslagna tillägget.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander